

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 29. september i Oslo tingrett,
Saksnr.: 19-192190TVI-OTIR/06
Dommer: Dommer Helen Andenæs Sekulic
Saken gjelder: Eiendomsskatt

Saksøker: Statnett Sf
Prosessfullmektig: Advokat Einar Bakko,
Rettslig medhjelper: Advokat Carl Edvard
Roberts, advokat Elisabeth Hansen

Partshjelper: Energi Norge

mot

Saksøkt nr. 1: Sauda kommune
Prosessfullmektig: Advokat Silje Aga Rogan

Saksøkt nr. 2: Ås kommune
Prosessfullmektig: Advokat Caroline Lund

Saksøkt nr. 3: Suldal kommune
Prosessfullmektig: Advokat Caroline Lund

Partshjelper for de saksøkte:
Landssamanslutninga av
Vasskraftkommunar (LVK)

DOM

Saken gjelder gyldigheten av tre vedtak om eiendomsskattegrunnlag på Statnetts nettanlegg i de saksøkte kommunene Sauda, Ås og Suldal. De aktuelle nettanlegg omfatter kraftlinjer, trafoer, koblingsanlegg og stasjoner. De vedtakene som er til prøve er truffet av klagenemnda for eiendomsskattesaker i hver av kommunene, jf. eiendomsskatteloven § 20, og vedtakene er datert henholdsvis 29. juni 2020 (Sauda kommune), 19. juni 2019 (Ås kommune) og 18. februar 2020 (Suldal kommune).

Framstilling av saken

Statnett har gått til selvstendige søksmål mot hver av de tre kommunene. Partene var enige om at sakene skulle forenes til felles behandling etter tvisteloven § 15-6, og at sakene skulle overføres til Oslo tingrett. Saken mot Ås kommune, saksnummer 19-192190TVI-OTIR/06, er benyttet som felles saksnummer. Saken mot Sauda kommune har isolert sett saksnummer 19-192191TVI-OTIR/06, mens saken mot Suldal kommune har saksnummer 20-035951TVI-OTIR/06.

Etter eiendomsskatteloven av 1975 kan det utskrives kommunal skatt på de faste eiendommene i kommunen. Det er kommunestyret som avgjør om det skal være eiendomsskatt i kommunen, og hvordan skatteordningen i så fall skal være. Eiendomsskatt kan utskrives på alle faste eiendommer i kommunen, eller avgrenses på annen måte, jf. eiendomsskatteloven § 3. Det er uomtvistet at Statnetts nettanlegg er og skal være gjenstand for kommunal eiendomsbeskatning i de aktuelle kommunene.

Allmenn taksering i kommunen finner sted hvert tiende år, jf. eiendomsskatteloven § 8 A-3 (2). Den årlige utskrivningen baseres på denne taksten frem til taksten endres, enten som følge av særskilt omtaksering, ny alminnelig taksering eller at skatten avvikles. I Sauda og Ås kommune hadde man i medhold av eiendomsskatteloven § 8 A-3 (4) opprettet sakkyndig takseringsnemnd, mens man i Suldal kommune hadde alminnelig takstnemnd etter bestemmelsens annet ledd. Nemndene treffer takstvedtak etter innstilling fra en oppnevnt taksator. Vedtaket kan påklages til klagenemnda som er oppnevnt i medhold av eiendomsskatteloven § 20. De aktuelle vedtak som står til prøve i saken er truffet av klagenemnda i hver kommune.

På bakgrunn av takseringsnemndenes takstvedtak fattes det årlige utskrivingsvedtak av eiendomsskattekontoret.

Samtlige klagevedtak gjelder for en periode fra før 2017. Det er enighet mellom partene at det er eiendomsskatteloven slik den lød i 2017 som skal legges til grunn. Etter eiendomsskatteloven § 8A-2 (1) skal verdien av eiendommen settes til omsetningsverdien. Partene er enige om at man ved verdiberegningen av nettanlegg skal ta utgangspunkt i den tekniske verdien av anlegget slik dette begrepet er definert i rettspraksis, det vil si

gjenanskaffelsesverdien (gjenanskaffelseskostnadene) med fradrag for slit og elde og eventuell utidsmessighet.

Et viktig bakteppe for saken er den såkalte «Statnett II»-dommen, HR-2017-1258-A, som ble avsagt i juni 2017. Tidligere hadde kommunene ved verdsettelsen av anlegget benyttet en såkalt progressiv avskrivningsmodell ved beregningen av fradraget for slit og elde for kraftlinjene, hvor fradragene ble større etter hvert som anlegget ble eldre. Høyesterett kom til at dette ikke var riktig, og fastslo at fradraget skulle baseres på lineære avskrivninger gjennom kraftledningenes levetid.

Statnetts klager i sakene som nå er til behandling, var stilt i bero til Statnett II-dommen forelå.

Sauda kommune

Allmenn taksering av Statnetts anlegg i Sauda kommune ble truffet i sakkyndig nemnds vedtak av 14. januar 2013. Som taksator var oppnevnt Hydrologiservice AS v/Einar Østvold. Hans beregninger ble lagt til grunn, og det ble fastsatt en takstverdi for Statnetts anlegg på kroner 274 400 000. Eiendomsskattesatsen i kommunen utgjorde 7 promille av skattegrunnlaget. Statnett klaget på utskrivning av skatt for 2017. Klagen var begrenset til kraftlinjene, hvor Statnett ba om at det skulle benyttes en lineær avskrivning over 70 år. Klagen ble stilt i bero til Høyesterett hadde behandlet spørsmålet i Statnett II-dommen.

Etter at dommen forelå, utarbeidet taksator en ny takst den 10. april 2018, der det ble benyttet lineær avskrivning av kraftlinjer over 70 år i henhold til Høyesteretts anvisinger i dommen. I brev av 31. oktober 2017 krevde Statnett korrigering av eiendomsskattfastsettelsen for transformator- og koblingsstasjoner, og anførte at også transformatorstasjoner skulle avskrives over en lineær profil, og at levetiden er 40 år. Den 13. april 2018 klagde Statnett på utskrivningen av skatt for 2018. Klagen gjaldt transformatorstasjoner, og det ble gjort gjeldende at lineære avskrivninger skulle gjelde også her. Sakkyndig nemnd tiltrådte taksators forslag, og innstilling til klagenemnda var et eiendomsskattegrunnlag for 2017 på kroner 236 990 000, og for 2018 på kroner 257 010 000.

Før klagenemndas behandling ble Hydrologiservice AS v/taksator Østvold bedt om å vurdere om ny og oppdatert planbok (Sintef 2019) ga grunnlag for ny vurdering av taksten. Taksator Østvold mente at den oppdaterte planboken ga et bedre grunnlag for å vurdere nyverdier. Han utarbeidet et nytt takstforslag 11. juni 2019 som erstattet det tidligere forslaget, indeksjustert til 2013-nivå. Klagenemnda fattet vedtak 26. august 2019, der man i hovedsak sluttet seg til taksator og sakkyndig nemnds vurderinger. Eiendomsskattegrunnlaget for Statnetts anlegg ble satt til kroner 288 490 000 for skatteåret 2017, og til kroner 300 870 000 for skatteåret 2018.

I ettertid er det truffet et korrigert takstvedtak, som gjelder andre forhold enn det saken her gjelder. Eiendomsskattegrunnlaget for 2018 ble satt til kroner 290 580 000. Det oppdaterte vedtaket fra klagenemnda som er til prøving er altså datert 29. juni 2020.

Det er opplyst at Statnetts eiendomsskatt til Sauda kommune utgjorde kroner 2 019 430 for 2017, og kroner 2 034 060 for 2018.

Ås kommune

Allmenn taksering av Statnetts anlegg i Ås kommune ble truffet i sakkyndig nemnds vedtak av 24. november 2016. Som taksator oppnevnte kommunen takstmann Thomas Bjønnes fra Verditaksering Kjell Larsen AS. Hans beregning ble lagt til grunn, og det ble fastsatt en takstverdi per 1. januar 2017 til kroner 341 720 000. Den ble rettet den 20. april 2017 til kroner 305 100 000. Eiendomsskattesatsen i kommunen utgjorde 6 promille av skattegrunnlaget i 2017, og 7 promille i 2018. Statnett klaget på utskrivingsvedtaket for 2017. Klagen gjaldt kraftlinjene, hvor Statnett ba om at det skulle benyttes en lineær avskrivning over 70 år. Klagen ble stilt i bero til Høyesterett hadde behandlet spørsmålet.

Etter at Statnett II-dommen forelå, utarbeidet taksator Bjønnes en revidert takst etter Høyesteretts anvisninger om lineære avskrivninger. Samlet takst for Statnetts anlegg ble satt til kroner 247 930 000. I brev av 31. oktober 2017 krevde Statnett korrigerings av eiendomsskattefastsettelsen for transformator- og koblingsstasjoner, og anførte at også transformatorstasjoner skulle avskrives over en lineær profil, og at levetiden er 40 år. Den 6. april 2018 klaget Statnett over utskrivningen av skatt for 2018. Klagen gjaldt transformatorstasjoner, og det ble gjort gjeldende at lineære avskrivninger skulle gjelde også her. På bakgrunn av henvendelser fra Statnett utformet taksator to tilleggsnotater, og taksten ble justert ned ca. 6 millioner kroner. Sakkyndig nemnd var i det vesentlige enig med taksators vurderinger, og tiltrådte hans forslag med innstilling til klagenemnda om at eiendomsskattegrunnlaget for skatteåret 2017 skulle settes til kroner 241 800 000.

Etter at oppdatert planbok forelå våren 2019, ba eiendomsskattekontoret på vegne av klagenemnda taksator Bjønnes om å vurdere om de nye opplysningene ga grunnlag for å gjøre endringer i taksten. Taksator mente at det var naturlig å revurdere taksten etter de oppdaterte kostnadsdata. Han foreslo en revidert takst til kroner 269 840 000, indeksjustert til 2017-nivå. Klagenemnda sluttet seg i det vesentlige til taksators og sakkyndig nemnds vurderinger i vedtak av 19. juni 2019. Endringene i eiendomsskattegrunnlaget for kraftlinjene fikk virkning fra skatteåret 2017, mens endringene vedrørende transformatorstasjonene fikk virkning fra skatteåret 2018. Eiendomsskattegrunnlaget for Statnetts anlegg ble satt til kroner 316 610 000 for 2017 og kroner 269 840 000 for skatteåret 2018.

Det er opplyst at Statnetts eiendomsskatt til Ås kommune utgjorde kroner 1 899 660 for 2017 og kroner 1 888 910 for 2018.

Suldal kommune

Allmenn taksering av Statnetts anlegg i Suldal kommune ble truffet i takstnemndas vedtak av 22. januar 2015. På vegne av takstnemnda ble taksator Thomas Bjønnes engasjert til å komme med forslag til takst. Eiendomsskattegrunnlaget ble fastsatt i samsvar med hans forslag til kroner 770 254 000. Taksten ble senere rettet i vedtak av 5. april 2016, og eiendomsskattegrunnlaget ble satt til kroner 989 437 000. Eiendomsskattesatsen i kommunen utgjorde 7 promille av skattegrunnlaget for alle årene.

Statnett påklagde utskrivingsvedtaket for 2017. Klagen gjaldt kraftlinjene, hvor Statnett ba om at det skulle benyttes en lineær avskrivning over 70 år. Klagen ble stilt i bero til Høyesterett hadde behandlet spørsmålet. I brev av 31. oktober 2017 krevde Statnett korrigerende av eiendomsskattefastsettelsen for transformator- og koblingsstasjoner, og anførte at også transformatorstasjoner skulle avskrives over en lineær profil, og at levetiden er 40 år.

Etter at Statnett II forelå, utarbeidet taksator Bjønnes en revidert takst etter Høyesteretts anvisninger om lineære avskrivninger. Samlet takst for Statnetts anlegg ble satt til kroner 874 600 000. Taksator var enig i at også transformatorstasjoner skulle avskrives lineært, men mente at en generell levetid på 40 år var for kort. Takstnemnda var i det vesentlige enig i taksators vurdering. Eiendomsskattegrunnlaget for 2017 ble i vedtak av 22. mars 2018 satt til kroner 890 438 041, og kroner 874 600 000 for 2018. Den 29. april 2018 klaget Statnett over vedtaket for skatteåret 2017 og 2018.

Etter henvendelse fra kommunen vurderte taksator Bjønnes at de nye opplysningene i den oppdaterte kostnadskatalogen som kom våren 2019 ga grunnlag for å gjøre endringer i taksten. I takst datert 12. juni 2019 benyttet han gjenanskaffelseskostnadene i Sintef 2019, med indeksjusterte tall. For anlegg i drift per 2019 ble den reviderte taksten satt til kroner 1 264 960. Revidert takst for anlegg i drift per 1. januar 2017 og 2018 ble satt til kroner 1 079 355 957. Klagenemnda fattet vedtak 18. februar 2020, der det var gjort visse justeringer, hvor samlet takst for idriftssatte anlegg i 2017 var kroner 955 217 022, for 2018 kroner 1 006 829 394 og for 2019 kroner 1 202 504.

Det er opplyst at Statnetts eiendomsskatt til Suldal kommune, begrenset til anlegg i drift, utgjorde kroner 6 686 519 i 2017, kroner 7 047 806 i 2018 og kroner 8 417 529 i 2019.

Statnett tok ut stevning mot kommunene Sauda og Ås den 20. desember 2019, og mot Suldal kommune den 3. mars 2020. Rettidig tilsvar innkom fra de saksøkte kommunene. Alle sakene ble overført Oslo tingrett, og forent til felles behandling den 15. april 2020.

Forut for hovedforhandling meldte Energi Norge seg som partshjelper for saksøker, og for de saksøkte kommunene meldte Landsamanslutninga av Vasskraftkommunar (LVK) seg som partshjelper.

Hovedforhandling ble avholdt i Oslo tingrett i perioden 25. august – 3. september 2020 over åtte rettsdager. Partene var representert ved partsrepresentanter alle dager, og to sakkyndige vitner var også til stede gjennom forhandlingene. Det ble avlagt to partsforklaringer og avhørt åtte vitner, hvorav fire var sakkyndige vitner, og foretatt slik dokumentasjon i digitalt dokumentutdrag som fremgår av rettsboken. Det ble avspilt noen korte filmer. Det ble foretatt lydopptak av parts- og vitneforklaringer i regi av advokatfirmaet Lund & Co.

Saksøkerens påstandsgrunnlag

Statnett II-dommen innebar en betydelig korrigerende avtakstpraksis ved overgang fra progressiv til lineær avskrivning. Etter Statnetts oppfatning har det blant enkelte taksatorer skjedd en omlegging av takstpraksis etter Statnett II-dommen, ved at taksatorene har introdusert delvis nye elementer i eiendomsskattegrunnlaget.

1. Verdien av rettigheter til grunnen (fremføringsretten) skal ikke inngå i eiendomsskattegrunnlaget

Gjelder alle kommunene

Det er ikke rettslig grunnlag for å betrakte Statnett som skattemessig debitor til grunnen under kraftlinjene. Kraftledningene og grunnen under er to ulike skatteobjekter. Statnett er ikke eier av grunnen. Fremføringsretten er en begrenset rett som ikke gjør Statnett til skattemessig eier. At det er grunneier som er subjekt for eiendomsskatt er den klare hovedregel, og følger indirekte av eiendomsskatteoven §§ 14 femte ledd og 17 tredje ledd. Unntak - der andre enn eier kan være subjekt for eiendomsskatt - kan gjelde i tilfeller der man har en slik rådighet over eiendommen at den tilsvarer en eiers. For eksempel vil man i evigvarende festeforhold (over 99 år) anse festeren som eier av tomten slik at fester må betale eiendomsskatt. Det er to kumulative vilkår som må være oppfylt dersom en bruksrettshaver skal være skattemessig eier: det må være tale om en total bruksrett, og den totale bruksretten må være stettevarig (over 99 år). Statnett har ikke evigvarende rettigheter over grunnen; det er sjelden at traseer gjenbrukes. Statnett har heller ikke noen total bruksrett. Grunneieren beholder retten til å nyttiggjøre seg grunnen som ledningen går over, ved for eksempel dyrking, beite, jakt og fiske, parkering og oppføring av mindre bygninger, med de innskrenkninger som følger av avtaleforutsetningene. Statnetts fremføringsrett er en klassisk servitut som ikke gir grunnlag for å anse Statnett som skattemessig eier av arealet under kraftledningene.

2. Allokering av kostnader mellom nettanlegget og grunneiendommen

Gjelder Ås og Suldal

Det må trekkes en grense mellom kostnader som knytter seg til bygging av kraftledningene og vederlag til grunneier. Kostnader pådratt for å bygge kraftledningene tillegges ledningenes tekniske verdi og avskrives lineært over kraftlinjenes levetid. Statnett mener at det er uklart hvor grensen mellom avskrivbare og ikke-avskrivbare kostnader er satt. Statnett mener at alle investeringene som Statnett har pådratt seg i tilknytning til kraftledningene må anses å ha en like lang levetid som kraftledningene, og må avskrives sammen med disse. Vederlag til grunneier skal ikke inngå i kraftledningenes tekniske verdi.

3. Forventet levetid for transformator- og koblingsstasjoner

Gjelder Ås og Suldal

Klagenemndsvedtaket for Suldal legger til grunn en levetid på 50 år for elektrotekniske komponenter og 80 år for bygningsmessige komponenter. Klagenemndsvedtaket for Ås legger til grunn en levetid på 50 år for elektrotekniske komponenter og 85 år for bygningsmessige komponenter.

Statnett mener at denne generelle vurderingen innebærer et uforsvarlig skjønn. Det må foretas en konkret vurdering av de ulike komponenter som inngår i transformator- og koblingsstasjoner for å komme frem til antatt forventet levetid på kraftstasjonen og dermed hvilken avskrivningsperiode som skal legges til grunn. Det må differensieres mellom stasjoner bygget før og etter år 2000. Levetiden for de enkelte komponenter må baseres på de vurderinger som fremgår av notatet «Levetid på transformator- og koblingsstasjoner» datert 31. mars 2020 utarbeidet av Statnett.

4. Tidspunktet for når avskrivningsperioden på nettanlegget skal påbegynnes

Gjelder Ås og Suldal

Statnett anfører at nettanlegget skal avskrives fra og med det skatteåret anlegget settes i drift, og ikke først fra året etter, slik det er gjort i de to kommunene. Formålet med avskrivninger er å reflektere det reelle verdifallet på nettanlegget, og man må da velge den løsningen som best reflekterer nettanleggets virkelige verdifall. Slitasjen på anlegget skyldes i hovedsak klimatiske påkjenninger, med kjemisk og mekanisk slitasje, og inntreffer fra det tidspunkt de sentrale komponenter i anlegget er oppført. Øvrig lovgivning tilsier at avskrivninger kan påbegynnes i byggeperioden, jf. petroleumsskatteloven § 3, eller fra det skatteåret driftsmidlene er levert eller tilvirket, jf. skatteloven § 14-30. Taksator Bjønnes er den eneste som starter avskrivninger 1. januar i året etter at anlegget settes i drift – andre taksatorer starter avskrivninger 1. januar samme år som anlegget settes i drift.

5. Verdsettelse av kraftlinjer som er besluttet revet

Gjelder Sauda

Statnett gjør gjeldende at restlevetiden for kraftledninger som er besluttet revet på takseringstidspunktet skal settes til 10 år. Restverdien skal avskrives lineært over 10 år, jf. uttalelser i Statnett II-dommen.

Det anføres at de tre linjestrekkene Hylen – Sauda, Sauda - Saurdal og Nesflaten – Sauda var besluttet revet på takseringstidspunktet 1. januar 2013. Styret i Statnett besluttet 29. mars 2012 å godkjenne det anbefalte konseptvalget om spenningsoppgradering for Vestre korridor. Det ble anført flere ganger i løpet av klageprosessen og saksforberedelsen til klagenemndas vedtak at kraftledningene var besluttet revet. Taksator og kommunen hadde derfor oppfordring til å innhente nærmere dokumentasjon fra Statnett i denne forbindelse. Det må også forventes at taksator setter seg inn i et så sentralt dokument som Konseptvalgutredningen 2012. At ledningene var besluttet revet er ingen ny anførsel. Statnett har uansett anledning til å fremlegge nye bevisfakta i saken.

I alle tilfeller er det lagt til grunn uriktig beregning av fradrag for slit og elde, da klagenemnda skulle tatt hensyn til at linjene var teknisk utdaterte i 2020 og 2021.

6. Renter og avgifter i eiendomsskattegrunnlaget («byggelånsrenter»)

Gjelder Suldal

Statnett anfører at byggelånsrenter ikke skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget. Det vises til Finansdepartementets brev av 10. desember 2019, som har betydelig vekt.

Finansdepartementet er ansvarlig departement for eiendomsskatteoven, og har fått delegert forskriftsmyndighet. Finansdepartementet uttaler at det av hensyn til likebehandling av de eiendomsskattepliktige ikke kan overlates til den enkelte takstmann å vurdere hva som vil være riktig rente.

Det er bare taksatorene Bjønnes og Østvold som inkluderer byggelånsrenter i takstene, og de har ikke vært konsekvente når det gjelder hvorvidt byggelånsrenter skal inkluderes eller hvilken rentesats som skal benyttes. Nivået på 3% er ikke bestridt.

7. Spørsmålet om klagenemndas kompetanse til omgjøring til ugunst

Gjelder Sauda og Suldal

Statnett anfører at forvaltningsloven § 34 om klage gjelder, og ikke retting etter eiendomsskatteoven § 17. Klagenemndene har ikke rettingskompetanse etter eiendomsskatteoven § 17. Klagenemndene har behandlet sakene som klage og ikke som retting.

Klagenemndsvedtakene er i strid med forvaltningsloven § 34 tredje ledd. Vedtaket kan ikke endres til skade for klager med mindre dennes interesser må vike for hensynet til offentlige interesser. Dette vilkåret er ikke oppfylt her. Under enhver omstendighet er det en absolutt frist på 3 måneder for å endre et vedtak til skade for klager. Denne fristen er oversittet.

Subsidiært anføres at klagenemndsvedtakene er i strid med forvaltningsloven § 34 annet ledd. Klagenemnda har gått utenfor sin kompetanse ved å prøve forhold som faller utenfor «saken». «Saken» må ses i lys av eiendomsskattelovens system med et 10-års takseringsintervall. Klagenemndene har ved klagebehandlingen behandlet en rekke andre forhold enn det klagen gjaldt, og har i realiteten foretatt en full omtaksering av Statnetts nettanlegg.

Atter subsidiært anføres at vilkårene for retting etter eiendomsskatteloven § 17 under enhver omstendighet ikke var oppfylt. Det forelå ikke slike «feil» at klagenemnda kunne revurdere alle de punkter som ble gjort, herunder bruke gjenanskaffelsesverdiene i Sintef 2019.

Saksøkerens påstand:

I saken mot Ås kommune:

1. Vedtaket fra klagenemnda for eiendomsskatt i Ås kommune datert 19. juni 2019 er ugyldig.
2. Ås kommune dømmes til å tilbakebetale til Statnett SF innbetalt eiendomsskatt for skatteårene 2017, 2018 og 2019, med fradrag for fastsatt eiendomsskatt etter nytt vedtak for skatteårene 2017, 2018 og 2019. I tillegg kommer rente iht. eiendomsskatteloven § 26, jf. forskrift av 18. desember 1987 nr. 977 § 2.
3. Ås kommune erstatter Statnett SFs sakskostnader.

I saken mot Sauda kommune:

1. Vedtakene fra klagenemnda for eiendomsskatt i Sauda kommune datert 26. august 2019 og 29. juni 2020 er ugyldige.
2. Sauda kommune dømmes til å tilbakebetale til Statnett SF innbetalt eiendomsskatt for hvert av skatteårene 2017- 2019, med fradrag for fastsatt eiendomsskatt etter nytt vedtak for hvert av skatteårene 2017- 2019. I tillegg kommer renter iht. eiendomsskatteloven § 26, jf. forskrift av 18. desember 1987 nr. 977 § 2.
3. Sauda kommune erstatter Statnett SFs sakskostnader.

I saken mot Suldal kommune:

1. Vedtaket fra klagenemnda for eiendomsskatt i Suldal kommune datert 18. februar 2020 er ugyldig.
2. Suldal kommune dømmes til å tilbakebetale til Statnett SF innbetalt eiendomsskatt for hvert av skatteårene 2017- 2019, med fradrag for fastsatt eiendomsskatt etter nytt vedtak for hvert av skatteårene 2017- 2019. I tillegg kommer renter iht. eiendomsskatteloven § 26, jf. forskrift av 18. desember 1987 nr. 977 § 2.
3. Suldal kommune erstatter Statnett SFs sakskostnader.

Saksøktes påstandsgrunnlag

1. Debitor for grunnen

Kommunene gjør gjeldende at Statnett, ikke grunneierne langs linjen, er skattepliktig for nødvendig grunn til linjene. Klagenemndene har i tråd med ordlyden i eiendomsskatteloven § 4 og langvarig takstpraksis inkludert verdi av nødvendig grunn i takstene for «anlegget». Statnett har evigvarende rettigheter, og må anses som skattemessig eier av nødvendig grunn til linjene. Det er Statnetts anlegg som utløser eiendomsskatten, og det er langvarig og fast takstpraksis for at grunnen er inkludert i skattegrunnlaget. Det man skal frem til er anleggets objektiviserte verdi. Statnetts subjektive vurdering av om man vil gjenbruke en trasé eller ikke, er ikke relevant. I praksis gjenbrukes traseene ofte. Det er ikke grunnlag for Statnetts oppstilling av «kumulative vilkår» for når en rettighetshaver skal anses som subjekt for eiendomsskatten. Statnetts rettigheter over grunnen kan sammenliknes med en evigvarende festerett, og kan ikke anses som en servitutt. Grunneiernes rådighet over grunnen er klart begrenset, og grunneier har ingen fortjeneste av rettighetsavståelsen. Etter det kommunene er kjent med, har det aldri forekommet at skatt for grunn til nettanlegg er skrevet ut på grunneierne langs linjen. Dette er en svært urimelig løsning, og dessuten en upraktikabel regel. Det er svært mange grunneiere langs linjene, og det vil medføre kompliserte fordelingsproblemer. Alle grunneierne vil også ha selvstendig klagerett på Statnetts takst. Grunneierne har heller ikke fått noen erstatning for dette, og Statnett vil derfor uansett måtte kompensere grunneier for utlempen som utgiftene til skatt medfører.

2. Allokering av kostnader

Alle takstene bygger på inndelingen i Sintef 2019, og det er ikke uklart hva som inngår i nødvendig grunn («Grunn- og rettighetsserverv»). Kostnader til erverv av nødvendig grunn skal inngå i Statnetts takst som ikke avskrivbare verdier, herunder utbetalinger til grunneierne. Tomt og grunnareal er ikke gjenstand for slitasje og verdiforringelse som følge av alder, og verdier som tilordnes grunnen skal derfor ikke avskrives. Kostnader til opparbeidelse av grunnen («Annet») er derimot allokert til den avskrivbare del av verdiene. Kostnader til konsesjonsbehandling er avskrevet. Utgifter til skjønn er ikke avskrevet, og skal ikke avskrives. Dette samsvarer med praksis på tilstøtende rettsfelt.

3. Forventet levetid for transformator- og koblingsstasjoner

Levetiden er riktig vurdert i vedtakene. Spørsmålet er en del av nemndenes verdsettelsesskjønn. Det er basert på generelle prognoser og konkrete vurderinger for det enkelte anlegg, og skjønnet er godt overveid og begrunnet. Domstolen bør derfor vise tilbakeholdenhet med å overprøve skjønnet. Som generell norm kan man legge til grunn 50 års levetid for elektroteknisk utrustning og 80 år for bygningsmessige komponenter. Dette er også godt i samsvar med Statnetts opplysninger om konkrete anlegg. Statnetts

opprinnelige påstand under klagebehandlingen om samlet levetid på 40 år for hele stasjonen, og nå 45-50 år, fremstår som for lavt både generelt og for de to kommunenes anlegg.

4. Tidspunktet for når avskrivningsperioden på nettanlegget skal påbegynnes
Utgangspunktet for avskrivninger er ikke regulert i eiendomsskatteloven. Begge løsninger ligger innenfor loven, og valget vil normalt ha relativt liten betydning for størrelsen på taksten og skatten. Nemndenes skjønn fremstår som godt overveid og begrunnet. Ordlyden og formålet med eiendomsskatteloven § 8A-2 underbygger valget av avskrivningstidspunkt. Teknisk verdi tilsvarer ikke en markedsverdi dersom avskrivningene begynner før anlegget er klart til å settes i drift.

5. Anlegg som skal rives

Det er ikke sannsynliggjort at det før 2013 forelå en beslutning om riving av de aktuelle ledningsstrekke. Beslutningen er ikke fremlagt, men er omtalt i et brev til Suldal kommune 14. januar 2020. Statnetts konseptvalgutredning beviser ikke i seg selv en beslutning om riving for noen av de tre linjene. Strekningen Sauda - Nesflaten er overhodet ikke med i utredningen, og det er heller ingen holdepunkter i utredningen for at de to øvrige ledningsstrekke skal rives. Vedtaket er derfor bygget på riktig faktum, og er gyldig.

Når det gjelder Statnetts subsidiære anførsel om at klagenemnda skulle tatt hensyn til at ledningene er «teknisk utdaterte i 2020 og 2021», anføres at ingen av de tre ledningsstrekke fremsto som teknisk utdaterte på takseringstidspunktet i 2013. Det var ikke grunnlag for redusert levetid eller fradrag utover fradrag for slit og elde. Statnett ga i forbindelse med takseringen i 2013 heller ingen opplysninger om at linjene var utdaterte.

6. «Byggelånsrenter»

Begrepet er brukt i verdsettelsessammenheng om rentekostnaden ved å finansiere et prosjekt, men det er en objektivisert rente uavhengig av hvordan finansieringen faktisk er skjedd (ved lån, egenkapital eller på annen måte). Renter inngår ikke i Sintef 2019, og det anføres at renter derfor må legges til den tekniske verdien for at verdien skal treffe en objektivisert markedsverdi. Det er bred enighet blant økonomer og i verdsettelseslitteratur at finansieringskostnader skal inngå. Det er også fast og langvarig takstpraksis for dette, og det samme følger av KS veileder om taksering av kraftnettet fra mars 2019. Finansdepartementets brev av 10. desember 2019 som Statnett har vist til er uklart og svakt begrunnet, og bygger på en feil premiss. Uttalelsen har derfor liten vekt.

7. Klagenemndenes kompetanse til å omgjøre til ugunst

Klagenemndene har kompetanse til å rette både til gunst og ugunst i forbindelse med klagebehandlingen. Eiendomsskatteloven § 17 regulerer frister for retting i og utenfor klage. Eiendomsskatteloven § 17 skal ikke suppleres med vilkårene i forvaltningsloven §

34. Forvaltningsloven ble først gitt virkning for eiendomsskatt i 2013, og får kun virkning så langt ikke annet følger av eiendomsskatteloven, jf. eiendomsskatteloven § 29. Det er utelukkende historiske grunner til at § 17 er i lovens kapittel om utskriving, og plasseringen utgjør ingen begrensning i klagenemndenes kompetanse. Eiendomsskatteloven er av eldre dato, og er ikke tenkt inn i forvaltningssystemet. Eiendomsskatteloven §§ 17, 19 og 20 kan derfor ikke tolkes ut fra systembetragtninger i forvaltningsloven.

Det er ikke gjennomført en omtaksering etter eiendomsskatteloven § 8A-3. Statnett klaget på vedtakene, og de påklagede vedtakene inneholdt feil, herunder rettanvendelsesfeil jf. Statnett II-dommen, feil vurdering av levetid og mangelfullt faktisk grunnlag med hensyn til nyverdier og grunnverdier etter Sintef 2005. Rettingen er skjedd innenfor de frister som eiendomsskatteloven § 17 fastsetter. Det gjelder en frist på 3 år for retting til ugunst dersom skatteyter bryter opplysningsplikten, jf. eiendomsskatteloven § 17 tredje ledd jf. § 31. Statnett har i dette tilfellet brutt opplysningsplikten, og unnlatt å etterkomme kommunenes pålegg om å gi relevant informasjon om anleggene. I den grad takstene for Statnetts anlegg i kommunene er blitt høyere enn før Statnetts klage, kommer det av at klagenemndene i tråd med Statnetts anførsler i klagebehandlingen har avventet ny informasjon om gjenanskaffelsesverdier fra Sintef 2019.

Saksøktes påstand

For Ås kommune:

1. Ås kommune frifinnes.
2. Ås kommune tilkjennes sakens kostnader.

For Sauda kommune:

1. Sauda kommune frifinnes.
2. Sauda kommune tilkjennes sakens kostnader.

For Suldal kommune:

1. Suldal kommune frifinnes.
2. Suldal kommune tilkjennes sakens kostnader.

LVK nedlegger slik påstand:

1. Ås kommune frifinnes.
2. Sauda kommune frifinnes.
3. Suldal kommune frifinnes.
4. Kommunene tilkjennes sakskostnader.
5. LVK tilkjennes sakskostnader som partshjelper.

Rettenns vurdering

1. Innledning

Retten skal prøve tre ulike vedtak om eiendomsskattegrunnlag på Statnetts nettanlegg i de saksøkte kommunene Sauda, Ås og Suldal. Sakene er forent til felles behandling og pådømmelse, og hvert vedtak skal undergis en individuell vurdering. Sakene har store likhetstrekk, og flere av spørsmålene er felles for de ulike kommunene. Retten foretar derfor en felles behandling av disse spørsmålene.

Det er på det rene at domstolene har full prøvelsesrett i saker om eiendomsskatt. Det følger av Statnett II-dommen, avsnitt 55:

«Jeg har etter dette kommet til at domstolene har full prøvelsesrett, men minner samtidig om at dersom «det skjønn som likningsmyndighetene har utøvd, er godt overveid og begrunnet, bør domstolene vise tilbakeholdenhet med å fravike det skjønnsresultat ligningsmyndighetene er kommet til», jf. Rt-2009-105 avsnitt 112.»

2. Debitor for eiendomsskatt på grunnen (gjelder alle kommunene)

Statnetts kraftlinjer går normalt over fremmed grunn. Statnett har såkalt fremføringsrett, det vil si en rett til å føre kraftledninger over grunneiers eiendom. Statnett inngår som regel avtale med grunneierne om slik fremføring. Dersom grunneier ikke frivillig inngår avtale, erverves rettigheten ved tvangsavståelse (skjønn).

Klagenemndene har i sin taksering av nettanleggene inkludert verdien av grunnen under strekkene der kraftlinjene går. Statnett mener at dette ikke er riktig, og at det er de ulike grunneierne som eier tomten under kraftlinjene som må anses som debitor for denne delen av eiendomsskatten.

Eiendomsskatteloven (slik den lød i 2017) § 4 andre ledd første punktum lyder slik:

«Til faste eiendomar vert rekna bygningar og tomt som høyrer til, huslause grunnstykke som hagar, lykkjer, vassfall, laste-, opplags- eller arbeidstomter, bryggjer og liknande og likeeins verk og bruk og annan næringseiendom».

I annet punktum fremgår regler om hva som regnes som «verk og bruk». Det er uomtvistet at Statnetts nettanlegg omfattes av dette begrepet.

Retten mener at lovens begrep «verk og bruk» naturlig inkluderer nødvendig tomt for anlegget, og må anses som ett skatteobjekt. Det er ikke nærliggende å regne tomtebeltet under kraftlinjene som et eget, separat skatteobjekt. I og med at det er Statnetts anlegg som utløser eiendomsskatten, mener retten at det da også er Statnett som er den skattemessige eier av den nødvendige grunnen som hører til anlegget. Retten mener altså at det følger av en naturlig forståelse av loven at Statnett er skattedebitor for grunnen. At grunneier formelt sett er en annen, kan i denne sammenheng ikke være avgjørende. Det er eier av det aktuelle «verk og bruk» som her anses som «eigar» i eiendomsskattelovens forstand.

At andre enn grunneier kan være skattemessig debitor for eiendomsskatt, er heller ikke en ny og ukjent løsning, noe som i så fall kunne ha talt mot en slik forståelse av loven. Når det gjelder evigvarende festekontrakter, er det festeren som er debitor for eiendomsskatten, jf. beskrivelse av praksis i NOU 1996:20 Ny lov om eiendomsskatt.

Retten mener at Statnetts fremføringsrett over eiendommene kan sammenliknes med en evigvarende festerett, og at det er naturlig at den samme løsningen gjelder også her. Statnetts rettigheter over grunnen er i prinsippet evigvarende. Hvorvidt Statnett i praksis velger å gjenbruke den konkrete traseen eller ikke, er i denne sammenheng ikke avgjørende. Eiendomsskatten er underlagt et objektivitetsprinsipp, der det er eiendommens verdi i seg selv som er styrende for verdsettelsen, ikke eierens konkrete bruk. Det vises til Rt. 2015-1054 avsnitt 53 med videre henvisninger. Videre mener retten at det er rettighetshaverens bruk som er den dominerende bruken av den aktuelle grunnen. Grunneier må forholde seg til Statnetts avtaleforutsetninger/skjønnsforutsetninger, og er for eksempel avskåret fra å bebygge tomten i et byggeforbudsbelte under linjene som normalt er på 40 meter. At grunneier fortsatt kan dyrke, jakte og utøve annen aktivitet som er akseptert av Statnett, endrer ikke det faktum at det er Statnetts virksomhet som er styrende for grunneiers faktiske rådighet over grunnen.

Statnetts anførsel om at det er to kumulative vilkår som må være oppfylt før en bruksrettslignende eier kan være skattemessig eier - nærmere bestemt at det må foreligge en total bruksrett og at den totale bruksretten må være evigvarende - ser retten ikke at det er tilstrekkelig grunnlag for. Når det gjelder dommen i Rt. 2002 s. 1411 (Firda sjøfarmer) som Statnett har vist til i denne sammenheng, bemerker retten at de faktiske forhold der stiller seg helt annerledes enn i vår sak. I Firda sjøfarmer-saken ble grunneier ansett ansvarlig for eiendomsskatten, selv om det var festeren som eide oppdrettsanlegget som utløste eiendomsskatten. Det var imidlertid tale om en relativt kortvarig festerett (10-årig festeavtale med rett til forlengelse med 10 år), og grunneier fikk en årlig festeavgift på kroner 25 000. I vår sak er rettighetene som nevnt i prinsippet evigvarende, og grunneier får ingen årlig godtgjørelse. Grunneierne får en erstatning ved avståelsen, som vil variere avhengig av arealet; i noen tilfeller vil erstatningen være nesten null, jf. forklaring fra vitnet Sølverud i Statnett.

I Firda sjøfarmer-dommen uttales dessuten at i tilfeller der det er anlegget som utløser skatten på tomten «*kan det nok argumenterast med større rett for at det er festaren som bør hefte for skatten. Eg meiner likevel at dei beste grunnane talar for at ein bør ha ein eins regel som omfattar også desse situasjonane*». Hensynet til en felles regel i tidsbegrensede festeforhold ble altså ansett avgjørende. I og med at dette hensynet ikke er aktuelt i vår sak, mener retten at Høyesteretts uttalelse bekrefter at det er eieren av anlegget som utløser eiendomsskatten som i utgangspunktet bør hefte for skatten.

Videre viser retten til at det er fast og langvarig takstpraksis for at Statnett betaler eiendomsskatt av nødvendig grunn for anlegget. Etter det retten forstår, har man ved verdsettelsen av nettanleggene tidligere ikke skilt ut verdien av grunnen som en egen post, men verdien av grunnen har inngått som en del av den samlede restverdien av anlegget. Frem til Statnett II-dommen forelå benyttet man en progressiv avskrivningsmodell, der den ikke-avskrivbare restverdien av anlegget ble satt forholdsvis høyt, og hvor altså verdien av grunnen var inkludert. Etter Statnett II-dommen, som fastslo at det skulle fastsettes en lineær avskrivning av kraftlinjene, ble verdien av grunnen under linjene eksplisitt beregnet av taksatorene og henført til den ikke-avskrivbare delen av anlegget. Verdien av tomter skal ikke avskrives, da tomten i seg selv ikke utsettes for «slit og elde».

Statnetts anførsel om at takstpraksis har vært lite transparent og derfor ikke gir grunnlag for å konstatere en fast praksis, kan etter rettens syn ikke føre frem. At verdien av nødvendig grunn for anlegget skal regnes med i eiendomsskatten for «verk og bruk» er ikke tvilsomt. Dette følger også uttrykkelig av Firda sjøfarmer-dommen. Det foreligger ingen kjent praksis der grunneier noen gang er pålagt eiendomsskatt for verdien av tomten under kraftlinjene. At det derfor er Statnett som frem til nå har betalt eiendomsskatten for grunnen, hersker det ingen tvil om.

Statnett har videre en anførsel om at takstpraksis ikke kan vektlegges fordi takstpraksis ikke har hatt tilstrekkelig kvalitet. Det er i den sammenheng blant annet vist til at kommunene har benyttet et begrenset antall taksatorer, og at taksatorenes vurdering stort sett legges til grunn når vedtak treffes. Det er videre anført at det ikke er foretatt en reell vurdering av klageorganet. Det er vist til at kommunene i dette tilfellet har mottatt utkast til protokoller fra sine juridiske rådgivere, og at vedtakene er rådgiverstyrte.

Retten påpeker i denne sammenheng at selve systemet med hjelpere ved verdsettelsen, hvor en nemnd fastsetter taksten på eiendommen etter forslag fra en ekstern taksator, følger direkte av loven. At taksatorenes vurderinger som regel legges til grunn, er etter rettens syn verken overraskende eller kritikkverdig. Når det gjelder behandlingen i klageomgangen, kan retten heller ikke se at det her er mangler ved denne som gjør at takstpraksis ikke kan tillegges vekt. Taksatorene har i forbindelse med klagebehandlingen gjort vurderinger, Statnett har hatt mulighet til å komme med innspill i prosessen, og det foreligger grundige vedtak fra klagenemndene. At kommunene har samordnet seg og benyttet felles juridisk

rådgivning i behandlingen av de spørsmål som nå er oppe til rettslig behandling, er etter rettens mening hensiktsmessig. Det er altså ingen grunn til å se bort fra takstpraksis i dette tilfellet.

I tillegg mener retten at også reelle hensyn taler for at det er Statnett som skal betale eiendomsskatten som anlegget utløser. Det er ikke rimelig at den som tilfeldigvis eier grunnen som Statnett har en rett til å fremføre kraftlinjer over, skal betale den skatten som nettanlegget utløser. At grunneier i tillegg til å få kraftlinjer ført over sin eiendom – om nødvendig ved ekspropriasjon dersom avståelsen ikke er frivillig – også skal betale skatten som anlegget utløser, er ingen god løsning. Situasjonen er grunnleggende forskjellig fra Firda sjøfarmer-dommen, hvor det som nevnt var tale om en tidsbegrenset, frivillig avståelse der grunneier også fikk et årlig vederlag. Dessuten vil skattlegging av grunneierne være arbeidskrevende og lite praktisk for kommunene. Det kan være svært mange grunneiere som berøres av en kraftlinje. En slik løsning vil også gi andre uheldige konsekvenser, som for eksempel at hver grunneier i så fall vil ha selvstendig klagerett på Statnetts takst.

Samlet sett, der en naturlig forståelse av loven, tilstøtende rettsområder, uttalelser i rettspraksis, langvarig og fast takstpraksis og reelle hensyn peker i samme retning, konkluderer retten med at det er Statnett som er debitor for eiendomsskatten til grunnen. Det er ingen feil ved klagenemndenes vurdering av spørsmålet.

3. Allokering av kostnader til grunn (gjelder Ås og Suldal)

Klagenemndene har lagt til grunn at det kun er verdier som forringes som følge av slit og elde som er avskrivbare.

Klagenemndene har uttalt at det må være klart at selve grunnen som linjene beslaglegger ikke er avskrivbar, da denne ikke er gjenstand for verdiforringelse. Begge klagenemndene har utdypet hvilke kostnader som kan knyttes til erverv av grunnen, her sitert fra vedtaket i Suldal kommune:

«Når Statnett erverver grunn, vil selskapet ha en rekke kostnader knyttet til selve ervervet av grunn. Det er for eksempel kostnader til søknad om ekspropriasjonstillatelse, kostnader ved å gjennomføre ekspropriasjonen ved skjønn, kostnader til å inngå avtaler med grunneiere, kostnader til oppmåling og kostnader til tinglysning og gebyrer. I tillegg kommer utbetalingene til grunneierne. Etter klagenemndas syn må alle disse kostnadene anses som en del av grunnervervet og dermed tilordnes grunnen. Det er ikke naturlig å tilordne disse kostnadene til det tekniske anlegget eller bebyggelsen. Dette er i samsvar med tilordningen i alminnelig skatterett, og på dette punktet kan ikke klagenemnda se at det er grunnlag for å gjøre det annerledes for eiendomsskatt.»

Det fremgår videre av vedtakene at kostnadene til å opparbeide grunnen for fremføring av kraftlinjer er avskrevet.

Retten kan ikke se at det er uklart hvor grensen mellom avskrivbare og ikke-avskrivbare kostnader er satt. De kostnadene som klagenemnda mener knytter seg til grunnervervet, og som dermed ikke er avskrivbare, er angitt. Taksten bygger på inndelingen i Sintef 2019, hvor kostnader til grunn- og rettighetsserverv er oppsummert som kostnader til traseutredning og oppmåling, utbetaling til grunneiere, transaksjonskostnader knyttet til grunnerverv (tinglysning osv.) og advokatutgifter knyttet til grunnerverv.

Statnetts anførsel om at utbetalinger til grunneiere ikke skal inngå i eiendomsskattetaksten, fører ikke frem. Statnett anses som skattemessig eier av nødvendig grunn til anlegget, jf. punkt 2 over, og utbetalinger til grunneiere i denne sammenheng inngår naturlig som en kostnad knyttet til grunnervervet.

Retten kan derfor ikke se at vedtakene er beheftet med feil på dette punkt.

4. Forventet levetid for transformatorstasjoner (gjelder Ås og Suldal)

Statnett har anført at det må gjøres en konkret vurdering av de ulike komponentene som inngår i en transformatorstasjon, og at det må differensieres mellom stasjoner bygget før og etter år 2000. Slik retten oppfatter det, anfører Statnett at stasjoner bygget etter år 2000 vil ha en forventet levetid på 50 år, mens stasjoner bygget tidligere har en forventet levetid på 45 år. I klagesaken anførte Statnett opprinnelig at forventet levetid på transformatorstasjoner var 40 år.

Retten viser til at klagenemndene mener at det er riktig å legge til grunn en ulik forventet levetid for de ulike delene av en transformatorstasjon. Etter rettens syn fremstår det hensiktsmessig. I Ås kommune la klagenemnda til grunn at levetid for bygningsmessige konstruksjoner var 85 år, og 50 år for elektroteknisk utstyr. I Suldal kommune ble det lagt til grunn en gjennomsnittlig levetid for bygningsmessige konstruksjoner på 80 år, og 50 år for elektrotekniske hovedkomponenter.

Retten bemerker at Statnetts egne estimer over forventet levetid for ulike komponenter på flere punkter ligger forholdsvis nær taksator Bjønnes' beregninger. Det fremgår av Statnetts notat om forventede levetider av transformator- og koblingsstasjoner datert 31. mars 2020, hvor det er angitt gjennomsnittlig levetid på bryterfelter på 45 år, 60 år for transformatorer og 75 år på bygg. Til sammenlikning har Bjønnes operert med en gjennomsnittlig levetid på bryterfelt med 50 år, 50 år for transformatorer og 80 år for bygg.

Retten bemerker videre at Statnetts egen vurdering av konkrete stasjonsanlegg (jf. henvisninger og oppstilling i hjelpedokument 8a) viser at det ikke er slik at eldre stasjoner har kortere levetid sammenliknet med stasjoner av nyere dato. Tvert imot viser oversikten at de eldste stasjonene er de som har lengst beregnet levetid.

Retten viser videre til opplysninger om levetid på stasjonsanlegg fra selskaper som driver regionalnettanlegg. For eksempel har Troms Kraft og Agder Energi en veiledende verdi for levetid på bygninger på henholdsvis 100 år og 80 år, og for transformatorer på 60 år. Etter rettens syn er dette veiledende også for Statnetts anlegg. Det underbygger at de vurderinger som er gjort av taksator er riktige, da levetidsvurderingene ligger omtrent på samme nivå.

Levetidsvurderinger må nødvendigvis basere seg på prognoser og skjønn. Retten mener at både den generelle og den konkrete vurderingen av levetid i takstene og vedtakene er basert på et godt overveid og begrunnet skjønn. Retten kan ikke se at det her hefter noen mangler ved begrunnelsen eller skjønnet, og det er ikke grunnlag for å overprøve dette.

5. Utgangspunkt for avskrivninger (gjelder Ås og Suldal)

Ved verdsettelsen skal man etter eiendomsskatteloven § 8 A-2 i prinsippet frem til «*det beløp ein må gå ut frå at eigedomen etter si innretning, brukseigenskap og lokalisering kan bli avhenda for under vanlege salstilhøve ved fritt sal*», altså eiendommens objektiviserte omsetningsverdi. For å komme frem til en objektivisert verdi for nettanlegg, tar man ved verdsettelsen utgangspunkt i gjenanskaffelsesverdien (gjenanskaffelseskostnadene) med fradrag for slit og elde og eventuell utidsmessighet.

Fra hvilket tidspunkt man skal begynne å beregne avskrivningene for slit og elde av nettanlegget, er ikke regulert i eiendomsskatteloven.

På den ene side er retten enig i at Statnetts anlegg utsettes for slitasje, både kjemisk og mekanisk, fra det tidspunkt hvor komponentene i anlegget monteres i terrenget. Selve idriftsettelsen av anlegget, hvor det settes permanent spenning på kraftledningene/stasjonene, medfører ikke særlig slitasje og vil i seg selv ha liten innvirkning på verdiforringelsen. Det vises i denne forbindelse til forklaringer fra vitnene Bostad og Bakke fra Statnett. Det vil normalt ta noe tid før anlegget idriftsettes, og anlegget vil ha vært utsatt for slitasje i perioden forut for dette. Det kunne tilsi at avskrivningene starter 1. januar fra og med det skatteåret anlegget ble satt i drift, og ikke fra 1. januar året etter.

På den annen side tilstreber man ved verdsettelsen å komme frem til en objektivisert markedsverdi, hvor det kan virke mindre naturlig å gjøre fradrag for slit og elde før anlegget i det hele tatt er klart til drift. Anlegget vil da aldri ha full nyverdi.

Statnett har vist til skattelovens system, der driftsmidler avskrives fra 1. januar i det året midlene er ervervet, og mener samme prinsipp bør gjelde for avskrivninger her. Retten mener at sammenlikningen ikke får avgjørende betydning, da avskrivninger i inntektsskatten skal fordele en kostnad over tid, mens formålet med avskrivninger her er å gi en riktig verdsettelse.

Statnett har vist til at taksator Bjønnes er den eneste taksator som regner avskrivninger fra 1. januar året etter idriftsettelse av nettanlegget, mens øvrige taksatorer starter avskrivninger 1. januar i det året anlegget settes i drift.

Retten viser i denne sammenheng til KS (Kommunesektorens organisasjon) Eiendomsskatteforums veileder om taksering av kraftnettet, utgitt mars 2019, punkt 6.2.5:

«6.2.5 Avskrivning for slit og elde bør normalt gis fra første hele driftsår

Det er eiendommens tilstand 1. januar i skatteåret som er gjenstand for eiendomsskatt, jf eiendomsskatteloven § 4 første ledd. Hvis et anlegg ferdigstilles og settes i drift i oktober i år 1, skrives det likevel ut skatt på grunnlag av anleggets tilstand 1. januar i år 1, da som et anlegg under utførelse. Fra år 2 skrives det ut skatt på grunnlag av anleggets fulle verdi (tilstanden 1. januar år 2), og det er med virkning fra dette året det bør regnes fradrag for slit og elde. Det vil si fra anleggets første hele driftsår. Man vil ellers trekke med deler av byggeperioden i den prosjekterte levetiden.»

Dette kan tyde på at også andre taksatorer regner avskrivninger fra året etter idriftsettelsen. Selv om det skulle være riktig at det kun er taksator Bjønnes som gjør dette, kan retten likevel ikke se at det innebærer en feil ved verdsettelsen eller en urimelig forskjellsbehandling ved takseringen. Retten mener at begge starttidspunkter for avskrivninger lar seg forsvare innenfor eiendomsskattelovens system. I begge klagenemndsvedtakene er valget av tidspunkt godt overveid og begrunnet. Dette er et valg som det må være rom for å gjøre innenfor rammene av et forsvarlig skjønn, og retten kan ikke se at det er grunnlag for å overprøve dette.

6. Verdsettelse av kraftlinjer som er besluttet revet (gjelder Sauda)

Retten skal ta stilling til hvorvidt det kan legges til grunn at deler av de tre linjestrekkene Hylen – Sauda, Sauda - Saurdal og Nesflaten – Sauda var besluttet revet på takseringstidspunktet 1. januar 2013. Statnett anfører at det var truffet slik beslutning, og at restverdien av ledningsstrekkeene per 1. januar 2013 da skal avskrives lineært over 10 år.

Klagenemnda har lagt til grunn at rivingsplanene ikke var klare på takseringstidspunktet i 2013. Klagenemnda mente derfor at det ikke skulle legges til grunn en kortere levetid, da vilkårene for dette ikke var til stede på takseringstidspunktet.

Som grunnlag for sin anførsel har Statnett vist til at styret i Statnett den 29. mars 2012 besluttet å godkjenne det anbefalte konseptvalget om spenningsoppgradering for Sør-Vestlandet. Selve styrebeslutningen er ikke fremlagt, men er sitert i et brev fra Statnett fra januar 2020. Statnett har også henvist til selve konseptvalgutredningen fra 2012 «Neste generasjon sentralnett på Sør-Vestlandet».

En konseptvalgutredning er en utredning på et tidlig stadium i en beslutningsprosess. I dette tilfellet utgjorde utredningen beslutningsunderlaget for hvilket konsept Statnett skulle gå videre med i konsesjonsprosessen for oppgraderingen av sentralnettet på Sør-Vestlandet, også omtalt som «Vestre korridor».

Et naturlig utgangspunkt må være at taksator forholder seg til de opplysninger som var kjent på tidspunktet for alminnelig taksering. Slik retten ser det, må det i denne sammenheng være en forutsetning at taksator får tilgang til de aktuelle opplysningene, typisk ved at Statnett formidler relevant informasjon om anleggene.

Statnett har påpekt at det må forventes at taksator setter seg inn i sentrale dokumenter på eget initiativ, herunder konseptvalgutredningen. Det er henvist til følgende avsnitt i konseptvalgutredningen:

«Trinn 1

- *Spenningsoppgradere slik at det blir én 420 kV-forbindelse Kristiansand-Feda-Saurdal-Sauda. Slik økes kapasiteten i korridoren raskt. Oppgraderingen innebærer nybygging av en 420 kV-ledning fra Lyse via Tonstad til Feda. Deretter vil den eksisterende 300kV(simplex)-ledningen rives på samme strekning.»*

Retten kan ikke se at det ville ha vært mulig for taksator ut fra konseptvalgutredningen å trekke den slutning at de aktuelle tre ledningsstrekke skulle rives, og hvilke deler dette i så fall omfattet. Konseptvalgutredningen inneholder ikke denne type detaljert informasjon, og det er uansett et så tidlig stadium i prosessen at endelige beslutninger ikke er tatt.

Rivingsplanene for to av strekkene er beskrevet noe mer konkret i Statnetts melding «420 kV-ledning Sauda-Lyse Spenningsoppgradering Melding med forslag til utredningsprogram» fra april 2014. Når det gjelder ledningsstrekke Nesflaten – Sauda, påpeker retten at dette ligger delvis utenfor området «Vestre korridor», jf. kartet i hjelpedokument 7. Slik retten oppfatter Statnetts melding, er prosjektet på dette tidspunkt fremdeles i planleggingsfasen. Ikke minst er dokumentet tilkommet mer enn ett år etter

tidspunktet for alminnelig taksering, slik at taksator naturlig nok ikke kunne kjenne til dette.

Dersom taksator skulle ha lagt en eventuell beslutning om riving til grunn ved takseringen, er det etter rettens syn et minstekrav at Statnett i så fall hadde informert taksator om den aktuelle beslutningen, og vist til hvilke konkrete linjestrekk som skulle rives. Det har ikke skjedd her. Etter rettens vurdering er det heller ikke sannsynliggjort at det var truffet en endelig beslutning om riving av de aktuelle linjestrekkene på tidspunktet for alminnelig taksering i 2013. Det er derfor ikke en feil ved takseringen at taksator ikke la til grunn en forkortet levetid for linjestrekkene. Retten kan ikke se at det er noen feil ved klagenemndas vurdering av spørsmålet.

Når det gjelder den subsidiære anførselen om at det ved takseringen ikke ble hensyntatt at ledningene var utdaterte i 2020 og 2021, kan retten ikke se at det er tilstrekkelig grunnlag for denne. Linjen Sauda – Saurdal ble satt i drift i 2012, er dimensjonert for 420 kV, og er åpenbart ikke teknisk utdatert. De to øvrige strekkene er 300 kV såkalte «simplex»-linjer fra 1965. Linjene har fått fradrag for høy levetid (48 år). Det ble ikke gitt noen opplysninger fra Statnett ved takseringen i 2013 som skulle tilsi at linjene ville være utdaterte i løpet av takseringsperioden. Retten kan ikke se at det er grunnlag for anførselen om at fradraget for slit og elde og eventuell utidsmessighet for linjene skulle vært større enn det som allerede er hensyntatt i taksten.

7. Finansieringskostnader (gjelder Suldal)

Statnett mener at det ikke skal innberegnes finansieringskostnader ved verdsettelsen, under henvisning til en uttalelse fra Finansdepartementet av 10. desember 2019 til Sivilombudsmannen.

Klagenemnda har ved behandlingen av spørsmålet om finansieringskostnader (omtalt som «byggelånsrenter»), påpekt at man ved verdsettelsen skal frem til eiendommens objektiviserte omsetningsverdi. Dersom man skal treffe denne ved fastsettelse av teknisk verdi/substansverdi/gjenanskaffelsesverdi, må alle kostnader som en utbygger normalt vil ha inngå ved fastsettelsen av gjenanskaffelsesverdien. Klagenemnda har lagt til grunn at finansieringskostnader derfor må regnes med ved fastsettelse av gjenanskaffelseskostnadene.

Dette utgangspunktet er utvilsomt riktig. Retten viser til at alle utbyggere vil ha finansieringskostnader i byggeperioden, uavhengig av om man låner midler, bruker egenkapital eller finansierer utbyggingen på annet vis. At finansieringskostnader inngår som en normalkostnad ved verdsettelse, følger også av den internasjonale standarden IVS (International Valuation Standards) 2017 punkt 70.11.7. Retten viser videre til sakkyndig vitne Kinserdal, som både i sin rapport og i retten uttalte at rente for finansiering av

kapitalbinding mens eiendelen tilvirkes utvilsomt skal inkluderes i gjenanskaffelseskostnadene. Sakkyndig Kvaal sluttet seg også til dette utgangspunktet, men han stilte blant annet spørsmål ved om et generelt rentepåslag er egnet til å styrke substansverdimodellens evne til å uttrykke omsetningsverdien.

Sakkyndig Kinserdal mente at argumentasjonen i Finansdepartementets brev er i strid med alminnelig økonomisk teori, at problemstillingen synes å være misforstått og at begrunnelsen for ikke å inkludere renter i gjenanskaffelsesverdien derfor ikke er holdbar.

Uttalelsen fra Finansdepartementet er et svar på en henvendelse fra Sivilombudsmannen, der Sivilombudsmannen på generelt grunnlag ønsket å ta opp spørsmålet om byggelånsrenter skal hensyntas ved fastsettelse av eiendomsskattetaksten. Retten finner grunn til å sitere deler av Finansdepartementets uttalelse:

«... Tas det hensyn til byggelånsrenter knyttet til oppføring av et anlegg oppstår en rekke spørsmål. Det kan her vises til om dette begrepet innebærer at man må skille mellom de tilfeller hvor eieren selv står for og finansierer oppføringen, kontra en eier som erverver anlegget ved kjøp av et ferdig anlegg og finansierer dette gjennom et «ordinært» lån. Videre kan det spørres om en kjøper som betaler kontant for oppføringen eller ervervet skal tilordnes en høyere verdi på anlegget, eller om det skal beregnes en «objektiv byggelånsrente» også i disse tilfellene. Dersom man forutsetter at byggelånet på et gitt tidspunkt er nedbetalt vil verdien av anlegget stige, til tross for at verdien rent faktisk er upåvirket av dette.

Bruk av en «objektiv byggelånsrente» vil trolig også forutsette at denne fastsettes sentralt gjennom henvisning til en referanserente. Av hensyn til likebehandling av de eiendomsskattepliktige kan det ikke overlates til den enkelte takstmann å vurdere hva som vil være en riktig rente. ... »

Retten er enig med Kinserdal i at Finansdepartementets uttalelse må bygge på en misforståelse. Departementet synes å ha tatt begrepet «byggelånsrenter» bokstavelig, og har i sitt svar blant annet skilt mellom fremmedkapital og egenkapital. Retten mener at uttalelsen i dette tilfellet har en begrenset rettskildemessig verdi.

Retten er videre enig med Kinserdal i at taksatorene har trening i og kompetanse til å gjøre kompliserte beregninger av teknisk verdi og omsetningsverdi. Å fastsette en kalkulatorisk rente for kapitalbinding inngår etter rettens syn naturlig i deres arbeidsoppgaver.

Statnett har anført at det bare er taksatorene Bjønnes og Østvold som inkluderer byggelånsrenter i takstene, og at de heller ikke er konsekvente i sin praksis. Retten viser i denne forbindelse til KS Eiendomsskatteforums veileder om taksering av kraftnettet, utgitt mars 2019, punkt 6.9 «Rentekostnader i byggetiden», der det fremgår at det er

«innarbeidet praksis ved taksering å ta med en stipulert rentekostnad ved fastsetting av gjenanskaffelsesverdier». Statnett har hatt mulighet til å komme med innspill og kommentarer til veilederen, uten at det er gjort på dette punktet. Det tyder etter rettens syn på at praksisen er kjent.

Retten kan etter dette ikke se at det er noen feil ved takseringen på dette punkt, eller at det hefter feil ved klagenemndas vurdering.

8. Klagenemndas kompetanse til omgjøring til ugunst (gjelder Sauda og Suldal)

8.1 Kommer forvaltningsloven § 34 til anvendelse?

For Sauda kommune var den opprinnelige taksten på nettanlegget ved alminnelig taksering rundt 274 millioner kroner. Etter klageomgangen for skatteåret 2018 ble taksten satt til ca. 291 millioner kroner. For Suldal kommune var opprinnelig takst (rettet) rundt 989 millioner kroner. Etter klageomgangen for skatteåret 2018 ble taksten satt til ca. 1 007 millioner kroner.

I Sauda og Suldal kommune ble taksten altså økt i klageomgangen, en endring til ugunst for Statnett, og som Statnett anfører at kommunene ikke hadde anledning til. I Ås kommune ble taksten senket i klageomgangen, og Statnetts anførsel omfatter ikke denne kommunen.

Retten skal først ta stilling til hvilken bestemmelse som kommer til anvendelse – forvaltningsloven § 34 eller eiendomsskatteloven § 17.

Retten viser til at eiendomsskattesaker tidligere ikke var regulert av forvaltningsloven. Først fra 2013 fikk forvaltningsloven virkning for eiendomsskattesaker. Det er imidlertid gjort enkelte lovbestemte unntak hvor forvaltningsloven ikke skal gjelde, og eiendomsskatteloven § 29 første ledd innebærer at forvaltningsloven bare gjelder så langt annet ikke følger av eiendomsskatteloven. Eiendomsskatteloven går altså foran forvaltningsloven.

Det alminnelige utgangspunktet ved klage er at klageorganet kan endre vedtaket både til gunst og til ugunst for klager. Klageorganet kan foreta en full ny prøving av saken, og er ubundet av rammene i klagen. Dette prinsippet gjelder i alminnelig forvaltningsrett og for eiendomsskattesaker.

I forvaltningsloven skilles det mellom retting i og utenfor klage, jf. §§ 34 og 35. Vilkårene for å rette til ugunst er de samme i begge bestemmelsene; det må gjøres en konkret interesseavveining, og det gjelder en tidsfrist på tre måneder for retting til ugunst for den vedtaket retter seg mot.

For eiendomsskatt er det ikke noe tilsvarende skille mellom retting i og utenfor klage. Det fremgår av eiendomsskatteloven § 17 tredje ledd at retting til ugunst for skattyter må skje innen 1. mars året etter utskrivningen. Dersom skattyter har brutt opplysningsplikten, er fristen 3 år. Bestemmelsen har ingen betingelse om interesseavveining som vilkår for å rette til ugunst.

Dersom regelen skulle være slik Statnett anfører, altså at det er forvaltningsloven § 34 som gjelder ved klage, mens eiendomsskatteloven § 17 gjelder ved retting uten klage, får man en situasjon der skattyter er bedre vernet mot retting til ugunst i klagetilfellene enn utenfor. Det vil være en urimelig og lite hensiktsmessig ordning.

Det er ikke noe i eiendomsskatteloven § 17s ordlyd som tilsier at bestemmelsen ikke også gjelder i klageomgangen. Det er heller ikke uttalelser verken i eldre eller nyere lovforarbeider som tilsier at det skal skilles mellom retting i og utenfor klage i eiendomsskattesaker. Når det ikke er noen uttalelser om dette, tyder det etter rettens syn på at det heller ikke har vært lovgivers mening å gjøre et slikt skille.

I Prp. 112 L (2011-2012) fremgår det i tilknytning til punkt 3.5.10 om omgjøring at alle høringsinstansene «er samde i at det er nødvendig med unntak frå forvaltningslova når det gjeld fristane for omgjøring, men er ikkje samde med kvarandre om kor lange fristane bør vere». Det var altså enighet om at forvaltningslovens frister ikke passer ved omgjøring i eiendomsskattesaker. Det er også uttalt under det samme punktet at hensynet til enkle regler taler mot å ha forskjellige frister for omgjøring. Det samme må etter rettens syn gjelde for rettingsadgangen i og utenfor klage.

Retten mener derfor at eiendomsskatteloven § 17 regulerer rettingsadgangen i eiendomsskattesaker både i og utenfor klage.

8.2 *Har klagenemnda rettingskompetanse etter eiendomsskatteloven § 17?*

Eiendomsskattelovens bestemmelser, herunder eiendomsskatteloven § 17s innhold og plassering, må sees i en historisk sammenheng. Opprinnelig var eiendomsskatt, inntektsskatt og formuesskatt regulert i samme lov (by- og landsskattelovene av 1911). I 1975 fikk man en egen lov for eiendomsskatt, men det ble forutsatt at formuesskattegrunnlaget skulle fungere som eiendomsskattegrunnlag. Det var derfor få saksbehandlingsregler i eiendomsskatteloven, og disse var myntet på selve utskrivningen av skatten.

Det er altså andre hensyn og forklaringer som ligger til grunn for lovens systematikk. Det er ikke grunnlag for å tolke bestemmelsen ut fra systembetragtningene i forvaltningsloven. Statnetts anførsel om at klagenemnda ikke har rettingskompetanse fordi bestemmelsen står under kapittelet om utskrivning, tas derfor ikke til følge.

8.3 Er tidsfristen for å rette til ugunst i eiendomsskatteloven § 17 overholdt?

Dersom det skal rettes til ugunst for skattyter, må det gjøres innen 1. mars året etter utskrivningen, eller innen tre år fra utgangen av skatteåret dersom skattyter har brutt opplysningsplikten. Kommunene har anført at det i dette tilfellet gjelder en slik utvidet tidsfrist, fordi Statnett brøt opplysningsplikten.

Det følger av eiendomsskatteloven § 31 at skattyteren kan pålegges å gi «*særskilde opplysninger som trengst til utskrivning av eiendomsskatten*». Dersom plikten ikke overholdes, kan skattyter ilegges en avgift, jf. bestemmelsens fjerde ledd.

Taksatorene har behov for å få nærmere opplysninger fra Statnett om nettanlegget for å finne en riktig verdi ved takseringen. I begge kommunene ba taksator om slik informasjon, både ved den alminnelige takseringen og i klageomgangen.

I Suldal kommune etterspurte taksator Bjønnes opplysninger fra Statnett i september 2014. Det kom ikke noe svar, heller ikke etter purring. Ved den alminnelige takseringen i 2015 la derfor Bjønnes til grunn opplysninger om anleggene fra den forrige alminnelige takseringen fra 1994. Statnett ble i desember 2014 ilagt avgift av Suldal kommune for ikke å ha overholdt opplysningsplikten. Statnett beklaget i e-post fra februar 2015 at det hadde tatt uforholdsmessig lang tid å besvare henvendelsen, og ville levere opplysningene i løpet av måneden. Dette ble ikke fulgt opp, og Bjønnes etterspurte igjen opplysningene i brev fra september 2015. Verken dette brevet eller hans purrebrev fra november 2015 ble besvart av Statnett. Først 28. februar 2016 kom oppdaterte opplysninger fra Statnett. På grunnlag av de nye opplysningene, reviderte Bjønnes taksten, og det ble truffet et rettingsvedtak.

Også i Sauda kommune oppsto det forsinkelser fra Statnetts side på taksators forespørsel om opplysninger i tilknytning til den alminnelige takseringen. Opplysningene innkam tre måneder etter taksators frist, noe Statnett beklaget på det sterkeste.

Etter at Høyesteretts avgjørelse i Statnett II-dommen forelå, påklaget Statnett eiendomsskattevedtakene i 93 kommuner. I denne sammenheng sendte Statnett et fellesbrev til kommunene, hvor det ble vist til Høyesteretts avgjørelse, og redegjort for hvordan Statnett mente at nytt eiendomsskattegrunnlag skulle fastsettes. Statnett ga i brevet uttrykk for et ønske om en mer enhetlig verdsettelsespraksis i kommunene.

På vegne av kommunene svarte advokatfirmaet Lund & Co i brev av 14. september 2017 at kommunene hadde behov for opplysninger fra Statnett om gjenanskaffelseskostnader mv., og ba Statnett om nærmere bestemt informasjon tilknyttet konkrete prosjekter. I brev datert 17. september 2017 avviste Statnett forespørselen, og henviste den enkelte kommune til å ta kontakt med Statnett. De enkelte kommuner sendte deretter slik henvendelse til Statnett hvor tilsvarende informasjon ble etterspurt.

Den 16. november 2017 ble det avholdt et møte mellom representanter fra Statnett, flere kommuner, LVK og advokatfirmaet Lund & Co. Etter det retten forstår, var formålet med møtet å få et mer hensiktsmessig og konstruktivt samarbeid mellom Statnett og kommunene, særlig med tanke på informasjonsinnhenting.

I brev fra Statnett til kommunene noen dager etter møtet, avsto imidlertid Statnett å formidle de etterspurte opplysningene. Statnett fastslo at det ikke forelå et generelt behov for ytterligere opplysninger, og viste til at gjenanskaffelsesverdien skal basere seg på forholdene som gjaldt på tidspunktet for den alminnelige taksering. Statnetts konklusjon var at kommunene hadde de nødvendige opplysninger for å behandle klagen.

I brev fra Lund & Co av 24. november 2017 ble det formidlet hvorfor kommunene anså den etterspurte informasjonen som relevant. Det ble blant annet fremhevet at taksatorene hadde basert seg på erfaringstall fra Sintefs planbok fra 2005, og at det var ønskelig med oppdaterte opplysninger om utbyggingskostnader. Videre ble det påpekt at kommunene hadde behov for informasjon om hvor stor andel av investeringskostnadene som knyttet seg til erverv av grunnrettigheter mv.

Statnett fikk pålegg fra kommunene om å gi de opplysningene som kommunene hadde bedt om. Statnett klaget over påleggene. Saken ble behandlet i kommunenes klagenemnder, hvor Statnett ikke fikk medhold.

Sauda kommune traff vedtak om avgift for brudd på opplysningsplikten. Dette ble ikke påklaget av Statnett.

Retten bemerker at når Statnett i klageprosessen har valgt å overprøve kommunenes begrunnede informasjonsbehov, og har avvist å gi de etterspurte opplysninger, må Statnett også ta konsekvensen av det. Retten mener at det er ført tilstrekkelig bevis for at Statnett brøt sin opplysningsplikt overfor Suldal og Sauda kommune, og feilene i vedtakene har sammenheng med bruddet. Det gjelder da en utvidet frist på tre år for å rette til ugunst for skattyter. Kommunene har holdt seg innenfor denne tidsfristen.

8.4 Har kommunene gått utenfor saken ved klagebehandlingen?

Statnett har anført at klagenemndene i klagesaken har behandlet en rekke andre forhold, og at de derfor har gått utenfor «saken». Det er anført at det i realiteten er foretatt en full omtaksering av anlegget etter eiendomsskatte-loven § 8-A3, noe som bare skal skje med et 10-årsintervall.

Retten viser til at klagenemnda skal fastsette eiendomsskattegrunnlaget for Statnetts nettanlegg for de aktuelle skatteårene. Det må derfor legges til grunn at «saken» omfatter nettopp takseringen av nettanlegget. Klagenemndene har anledning til å prøve alle sider ved takseringen. Klagenemndene har etter rettens vurdering ikke gått utenfor saken.

Retten mener at klagenemnda ved vurderingen må ha anledning til å vektlegge nye bevisfakta som er egnet til å kaste lys over situasjonen på vedtakstidspunktet. Dette er alminnelig forvaltningsrett, og følger blant annet av Rt-2012-1985 avsnitt 50.

Ved den alminnelige takseringen av anlegget ble det lagt til grunn antatte nyverdier basert på Sintef's kostnadskatalog fra 2005. Taksatorene kom altså frem til antatte gjenanskaffelseskostnader ved å ta utgangspunkt i planboken fra 2005, og indeksjusterte deretter tallene til takseringstidspunktet.

Under klagebehandlingen ble det utarbeidet en ny versjon av Sintef's planbok for transmisjonsnettet (Sintef 2019), som altså var en oppdatert kostnadskatalog. Statnett var i utgangspunktet av den oppfatning at kommunene skulle avvente klagebehandlingen inntil Sintef 2019 forelå. Det fremgår blant annet i brev fra Statnett til kommunene i juli 2018:

«... SINTEF's målsetning er at planboken hva gjelder transmisjonsnettet skal være endelig før utgangen av 2018, slik at den kan benyttes både ved de pågående klagebehandlinger og ved taksering fra 2019.

Det er sterke faglige hensyn som tilsier at klagebehandlingen ikke forseres og vi oppfordrer derfor kommunene til å avvente taksering i påvente av en oppdatert planbok. ...»

Dette ble gjentatt i brev fra Statnett til kommunene i oktober 2018:

«... Det vil etter vår vurdering være en lite hensiktsmessig løsning å påbegynne klagebehandlingen og omgjørings sakene nå og basert på et vesentlig dårligere tallgrunnlag enn den oppdaterte planboken vil gi. Det er langvarig praksis for at taksatorene i stor grad benytter SINTEF's Planbok som grunnlag for takseringen. Å benytte planboken for 2005 (med indeksering av tallstørrelser) fremstår som lite hensiktsmessig bare uker før en oppdatert og mer fullstendig kostnadskatalog foreligger. Dette vil dessuten kunne gi opphav til en rekke unødvendige klageprosesser. ...»

Sauda og Suldal kommune valgte å vente med klagebehandlingen frem til den nye planboken fra Sintef forelå. Taksator benyttet deretter tall fra Sintef 2019 som grunnlag for et oppdatert kostnadsbilde for anlegget, og indeksjusterte tallene til tidspunktet for den forrige alminnelige takseringen.

Statnett endret underveis i klagebehandlingen syn på anvendelsen av Sintef 2019. Partsrepresentant Evensen forklarte i retten at Statnetts motivasjon for å avvente Sintef 2019 kun var relatert til spenningsoppgraderingen, da man så at prisene ikke var endret. Retten kan ikke se at det er av betydning hvilken motivasjon Statnett eventuelt måtte ha for

å be kommunene avvende Sintef 2019. At resultatet av klagebehandlingen i flere kommuner trolig ble annerledes enn det Statnett på forhånd hadde forventet, betyr ikke at det dermed var galt å benytte tall fra Sintef 2019.

Retten mener at å benytte en kostnadskatalog fra 2019 med nedjusterte tall generelt må antas å gi et riktigere resultat ved verdsettelsen enn å benytte en kostnadskatalog fra 2005 med oppjusterte tall. Det innebærer ikke en omtaksering etter eiendomsskatteloven § 8-A3. Klagenemndene har ikke gått utenfor saken.

9. Sakskostnader

Kommunene har vunnet saken, og har krav på full erstatning for sine sakskostnader etter tvisteloven § 20-2. Bestemmelsens tredje ledd er vurdert, og kommer etter rettens syn ikke til anvendelse i dette tilfellet.

Kommunene og LVK har inngitt en felles sakskostnadsoppgave, som i ettertid er noe justert med utgifter til opphold og reise for parter, vitner og sakkyndige.

Det fremgår av kostnadsoppgaven at totalt salær uten merverdiavgift utgjør kroner 3 090 350, som består av 58 timer frem til tilsvar, 673,5 timer frem til hovedforhandling og 240 timer frem til sakens avslutning. I tillegg kommer utlegg til servering, reise og opphold samt kostnader til sakkyndige på totalt kroner 348 046,31. Sammenlagt er kravet kroner 3 438 396,31.

Saksøker har ikke protestert på kostnadsoppgavens størrelse. Retten anser kostnadene rimelige og nødvendige, jf. tvisteloven § 20-5, og fastsetter erstatningen til kroner 3 438 396 uten merverdiavgift.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Grunnen er stor arbeidsmengde.

DOMSSLUTNING

1. Sauda kommune frifinnes.
2. Ås kommune frifinnes.
3. Suldal kommune frifinnes.
4. Statnett SF dømmes til å betale sakskostnader til kommunene og LVK med 3 438 396 – tremillionerfirehundreogtrettiåttetusentrehundreognittiseks – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.

Retten hevet

Helen Andenæs Sekulic

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.